

studie over "Nutritional requirements of *Lactarius* species and cultural characters in relation to taxonomy". Zoals de titel aangeeft bevat zij beschouwingen over de betekenis die het voor een soort noodzakelijke voedingspatroon kan hebben voor de systematiek, maar over het geheel is dit werk over de groei van mycelia in cultures toch voornamelijk fysiologisch geïntereerd.

Wat zijn directe bemoeienis met de vereniging betreft, valt zijn voorzitterschap, van 1963-1968, te memoreren. Zijn belangstelling uitte zich ook door het feit dat men hem geregeld op de januari-bijeenkomsten en de Floradagen kon aantreffen. Aan zijn waardering voor het amateurisme is ook te danken dat de paddestoelenwerkgroep van de K.N.N.V. in Wageningen van de grond kwam (Meded. F. Tjallingii).

Over de persoon Oort schreven zijn opvolgers, de professoren J.C. Zadoks en J. Dekker, in bovengenoemde aflevering van het Netherlands Journal of Plant Pathology de volgende regels: "Zijn oordeel over zijn ruim 700 studenten was even kritisch ten opzichte van hun wetenschappelijke prestaties als mild ten opzichte van hun persoon. Oort's leiding was nimmer dwingend en voor een ieder schiep hij de mogelijkheid zijn eigen persoonlijkheid te ontwikkelen."

Prof. Oort was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en Eredactor van de Universiteit van Gent. Ook in onze vereniging wordt zijn heengaan ten zeerste betreurd. - A.F.M. Reijnders.

Coolia 30(3) juli 1987

BUIKZWAMMEN IN HET LAUWERSMEERGEBIED

P.B. JANSEN, *Karveel 57-11, 8242 CV Lelystad*

SUMMARY

Two Gasteromycetes, viz. *Bovista limosa* and *Lycoperdon ericaeum*, are reported from the Lauwersmeer.

In de tweede helft van oktober 1986 was ik in de gelegenheid enkele dagen in het Lauwersmeergebied naar paddestoelen te kijken. Evenals elders in het land was het ook hier de afgelopen maanden erg droog geweest en het aantal soorten was dan ook zeer bescheiden. Wat opviel was het grote aantal Gasteromyceten op min of meer bemoste terreinen. Vooral de algemene soorten, zoals de Loodgrijze bovist (*Bovista plumbea*), de Afgeplatte stuifzwam (*Vascellum pratense*) en *Lycoperdon lividum* (deze heeft merkwaardig genoeg geen Nederlandse naam), kwamen hier bij honderden voor. De beste terreinen lagen iets ten oosten van het Informatiecentrum

'Expozee'. Behalve deze soorten konden we ook nog twee minder bekende Buikzwammen verzamelen. Allereerst *Bovista limosa* Rostrup. Waarschijnlijk wordt deze soort door zijn geringe omvang vaak over het hoofd gezien. *Bovista limosa* werd voor het eerst in ons land gevonden door Maas Geesteranus (1971-'76) in 1967 bij Katwijk. Daarna zijn vondsten bekend van de Tjallingii's van 1980 en 1981 in het Roggebotzand en zelf vond ik ze bij Lelystad in 1983 en 1984. Opvallend is de mond, die bij rijpe exemplaren uitgestulpt en iets gekarteld of getand kan zijn. De jonge exemplaren hebben een typisch wit geblokt peridium; het exoperidium is in kleine witte stukjes uiteengebarsten en daartussen ziet men het donkere endoperidium (fig. 1). De uitgestulpte mond is echter niet altijd duidelijk te zien en dan lijken grote exemplaren van *B. limosa* veel op kleine individuen van *B. plumbea*. De grootste exemplaren van *B. limosa* die ik vond hadden een doorsnee van 16 mm, terwijl *B. plumbea* wel 50 mm groot kan worden. *Bovista plumbea* is meestal in de omgeving van *B. limosa* te vinden. Microscopisch zijn er grote verschillen tussen de twee soorten (fig. 2 en 3). De sporen van *B. limosa* zijn rond, de sterigmen iets gebogen, het capillitium is dunwandig en heeft (schijn)septen. De sporen van *B. plumbea* zijn niet rond, maar elliptisch, de sterigmen zijn gebogen (langer dan die van *B. limosa*) en ik moet altijd aan de kop van een krombekstrandloper denken, als ik ze in het preparaat zie.

Kreisel (1967) noemt in zijn wereldmonografie van het geslacht *Bovista* *B. limosa* een zeer zeldzame soort, zo zeldzaam dat hij alle vindplaatsen vermeldt. Als we nu bedenken dat alleen in Nederland al vier vindplaatsen bekend zijn, dan denk ik dat deze lilliputter wel vaak over het hoofd gezien zal zijn.

De tweede interessante Gasteromyceet vond ik niet ver van *B. limosa*, helaas slechts één exemplaar (fig. 6). In eerste aanblik dacht ik aan *Calvatia excipuliformis*, maar zonder groeven op de steel, of aan *Lycoperdon perlatum*, de Parelstuifzwam, maar zonder stekels op de hoed en zonder areolen.

Het microscoop bracht al spoedig uitkomst: *Lycoperdon ericaeum* Bonorden. Bij de meeste *Lycoperdon*-soorten is het capillitium elastisch, bij deze soort is het echter bros en in het preparaat vindt men dan vele korte, afgebroken stukjes, zoals te zien is in fig. 4; poren zijn talrijk en heel duidelijk; vaak is het capillitium wat gekronkeld. Coker & Cough (1928) vermelden het breekbare capillitium ook en wijzen eveneens op de overeenkomst met *Calvatia*-soorten, die deze eigenschap ook hebben (zie fig. 5, *Calvatia excipuliformis*). De sporen zijn rond, met heel kleine uitsteeksels, ze lijken daardoor wat hoekig, ze zijn 4-5 μm in doorsnede.

Lycoperdon ericaeum is tot heden niet voor ons land vermeld, wel voor België, Oost- en West-Duitsland, Tsjecho-Slowakije enz. Bij Jülich (1984) vindt men uitvoerige beschrijvingen en vindplaatsen van zowel *Bovista limosa* als van *Lycoperdon ericaeum*.

LITERATUUR

- Coker, W.C. & Cough, J.N. (1928). The Gasteromycetes of the eastern United States and Canada. Chapel Hill.
- Jülich, W. (1984). Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Kleine Kryptogamenflora, Band IIb/1. Stuttgart.
- Kreisel, H. (1967). Taxonomisch-pflanzengeographische Monographie der Gattung *Bovista*. Beih. Nova Hedwigia 25.
- Maas Geesteranus, R.A. (1971). Gasteromyceten van Nederland. Coolia 15: 49-92.

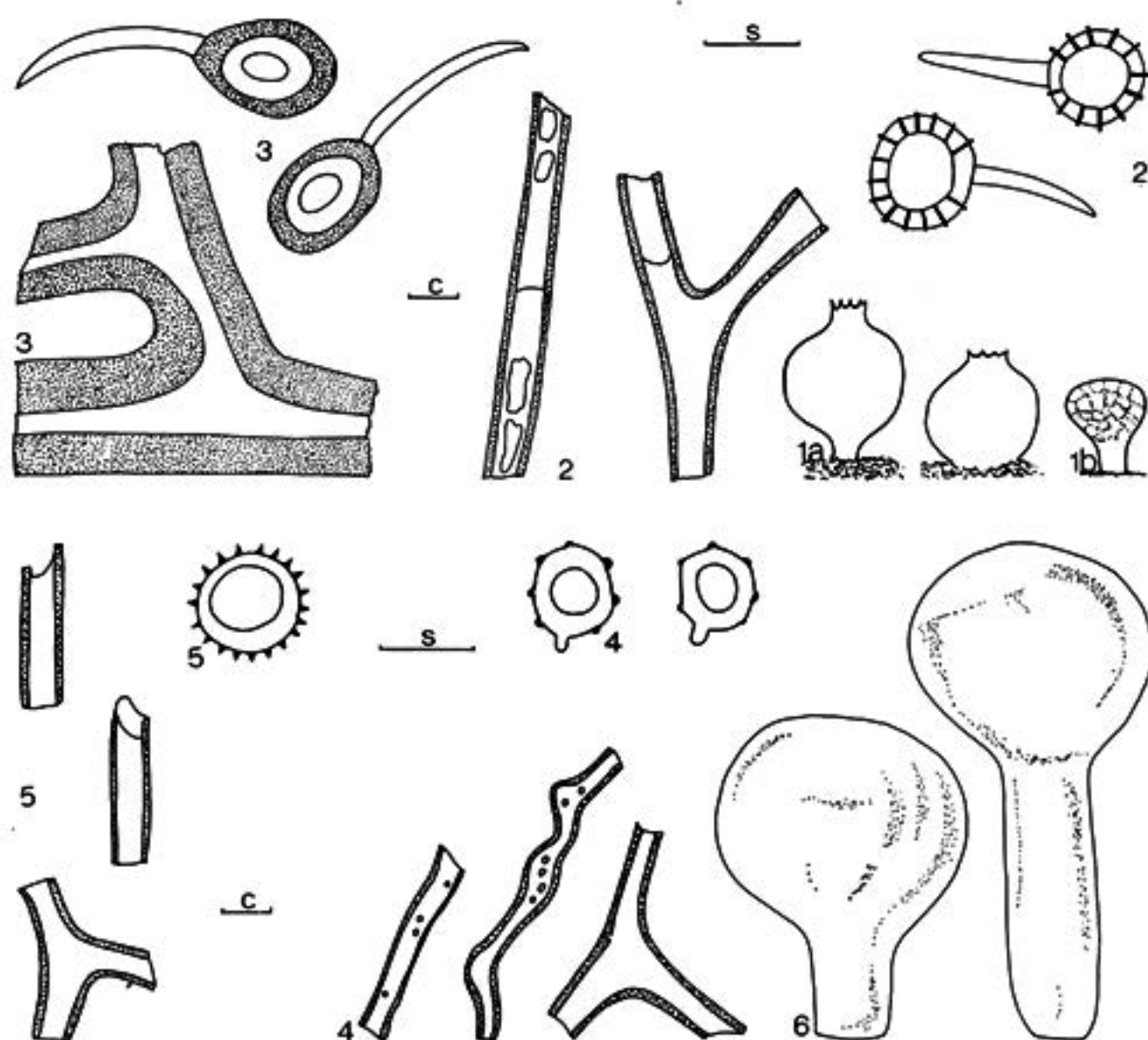

Fig. 1 & 2. *Bovista limosa* (coll. P.B. Jansen 84-143, Lelystad); 1. habitus (x1), a: jong, b: rijpe exemplaren; 2. sporen en capillitium. Fig. 3. *Bovista plumbea*, sporen en capillitium. Fig. 4. *Lycoperdon ericaeum*, sporen en capillitium (coll. P.B. Jansen 86-157, Lauwersmeer). Fig. 5. *Calvatia excipuliformis*, spore en capillitium. Fig. 6. *Lycoperdon ericaeum*, habitus (x1) (naar Coker & Cough, 1928, als *L. muscorum*). Het maatbalkje voor sporen (s) en dat voor het capillitium (c) meet 5 µm.